

POLGÁR VÁROS POLGÁRMESTERE RÉSZÉRE

Javaslat a

**„Barkó Imréné, született Móricz Julianna
hagyományközvetítő és értékőrző munkássága”**

települési értéktárba történő felvételére

Készítette:

.....

Barkó Imre

Polgár, 2018. június 22.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Barkó Imre

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Barkó Imre
Levelezési cím: 4090 Polgár, Bercsényi u. 2. sz.
Telefonszám: +36202650686
E-mail cím: barkoreka@gmail.com

II. A HELYI ÉRTÉK ADATAI

1. A helyi érték megnevezése:

**„Barkó Imréné, született Móricz Julianna
hagyománykövetítő és értékőrző munkássága”**

2. A helyi érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

- agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások **kulturális örökség** sport
 természeti környezet turizmus

3. A helyi érték fellelhetőségének helye: Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár

4090 Polgár, Barankovics tér 6.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a helyi érték felvételét kezdeményezik

települési

tájegységi

megyei

külföldi magyarság

5. A helyi érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

I. A gyűjtő

Barkó Imréné, Móricz Julianna 1940. február 15-én született Hajdúböszörményben. Tanulmányainak elvégzése után 1958. október 1-jén került Újszentmargitára tanítónőként. Az akkori rendszerben nem álláshelyeket pályáztak meg a kezdő pedagógusok, hanem az állam rendelte ki őket egy-egy iskolához. Két évet tanított Újszentmargitán majd újabb két évet Újszentmargita-Nagyszög tanyán. 1962. október 1-jétől 1995. december 30-ig nyugdíjba vonulásáig, Polgáron volt tanítónő. Összesen 37 évet töltött a pedagógusi pályán.

II. A gyűjtőmunka bemutatása

Barkó Imréné gyűjtőmunkája ösztönös vonzódástól „hobbiszinten” indult el majd értékes és sikeres pályázatra készült gyűjteményeinek megírása idején vált tudatossá, tudományos alapon állóvá és rendszerezetté. 44 évet aktívan dolgozó tanítónőként iskolai munkája során, a tanítványaival és azok szüleivel való beszélgetések során figyelt fel arra, hogy olyan értékes, régi, népművészeti hagyományok élnek még az idősebb emberek emlékezetében amelyek gyűjtendő, megőrzendő és tovább hagyományozandó értékeket képviselnek. Már ekkor feljegyzéseket készített és tájékozódott arról, hogy kik lehetnek azok, akikre adatközlőként számíthat. Ez az előzetes anyaggyűjtő munkája akkor vált rendszeressé és szakszerűvé, amikor a Magyar Néprajzi Társaság XXXII. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázata 1984-ben megérkezett a polgári Művelődési Házhoz. Erre a pályázatra Barkó Imréné három gyűjteményt hozott össze.

Ezek a következők:

1. Száz népi mondóka és gyermekjáték Polgárról
2. A polgári Kálvária domb
3. Kézművesség-díszítő művészet

Barkó Imréné gyűjtőmunkája során a következő technikai eszközöket használta: magnó, 16 mm-es kamera, írógép, fényképezőgép. Segítségére volt férje, Barkó Imre, aki a magnót kezelte és az anyag gépelését végezte valamint Polonkai Zoltán, aki az egyes játékokról filmet és fotókat készített. A gyűjtött dallamok lejegyzésében Tiszáné Ilona, valamint a Hajdúböszörményi Óvónőképző Főiskola két hallgatója segítette. Nagyon értékes volt a helyi római katolikus kántor, Szabó Magdolna szervező munkája, amely a még elérhető adatközlők megtalálását tette lehetővé.

A rendszeres gyűjtőmunka során, a helyi pávakör és a gyöngyösbokréta mozgalomban résztvevő táncosokat és énekeseket is felkeresték. A gyűjtő, az anyag rendszerezését Dr. Varga Gyula útmutatása szerint végezte, és a gyermekjátékok rendszerezéséhez alapként felhasználta Kiss Áron: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény című könyvét is.

Az egyes gyűjtemények vázlatos áttekintése:

1. Száz népi gyermekjáték és mondóka Polgárról

Ez a gyűjtemény 1984. október 9-ére készült el és a következőkből tevődik össze: egy filmszalag magnószalaggal, egy 90 perces magnókazetta, továbbá egy 28 oldalas szöveges dokumentum. A filmszalagon látható 26 játék közül 19-hez van hangfelvétel. A hangszalagon meg két eszközös játék ismertetése is szerepel. A szöveges dokumentum utolsó, 28. oldalán sorolja fel, a 22 adatközlő életkori adatait. Ebből a felsorolásból kiderül, hogy adatközlőinek többsége a középkorú, vagy az idős korosztályhoz tartozik. A legidősebb adatközlő 87 éves volt a gyűjtés idején és van egy tíz éven aluli adatközlő is. A gyűjtött játék és mondóka anyag elsődleges részletezését Barkó Imréné végezte, de az egyes játékok ismertetése során nem tért ki azok pedagógiai használhatóságának részletezésére. Ezt a munkát Tóth Lilla Lenke zenetanár véggezte el két lépésben. Az első lépés a 2013-ban készített „*Egy polgári tanítónő gyermekjáték gyűjtése 1948-ból*” című szakdolgozat volt. Ezt követte második lépésként, a 2017-ben megjelent „*Szédeli Borsó... Népi játékok és szokások Polgárról*” című könyve. Ebben a könyvében a szerző pótolja az eredeti gyűjtemény hangfelvételi hiányosságait, továbbá részletes útmutatásokat ad, a gyűjtött és általa szakszerűen rendszerezett anyag, pedagógiai használhatóságának elősegítése céljából. Az időben történt hagyományőrzésen kívül, ez a pedagógiai használhatóságra és életszerűvé tételre való törekvés adja meg a „*Száz népi mondóka és gyermekjáték*” című gyűjtemény jelentőségét és értékét.

2. A polgári Kálvária domb

Ez a gyűjtemény a városunk legrégebbi, ma is álló egyházi épületegyüttesét mutatja be, az építmény történetének szöveges elemzése és gazdag, jó minőségű fotók segítségével. A pályázat alapjául, Barkó Imréné, *Bencsik János: Polgár története* című könyvét, valamint a polgári Plébániai Irattár adatait használta fel.

3. Kézművesség-díszítőművészet I-II.

Polgár gazdag és értékes kézművességi és építőművészeti értékeit gyűjtötte össze és rendszerezte diapozitív képek és azok részletes szöveges elemzése segítségével. Minden kép

szöveges elemzése tartalmazza az adatközlők személyi adatait is. A gyűjtött anyagot 30 db. diaképen mutatja be, a következő csoportosításban:

- I. Népművészeti díszítésekkel készült családi házak bemutatása (4-10 kép)
- II. Népművészeti elemekkel díszített tárgyak, eszközök bemutatása (2. 3. 11-16. kép)
- III. Kovácsoltvas művesség, kereszttek, sírkereszttek bemutatása (17-30. kép)

A pályázat anyagát három személy állította össze:

1. Barkó Imréné, mint gyűjtő
2. Barkó Imre, mint technikai segítő
3. Polonkai Zoltán, mint fotós

A gyűjtemények részletes ismertetése, valamint annak értékelése a javaslattétel mellékletében található.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Barkó Imréné, született Móricz Julianna felismerte és mélyen hitt a hagyományok és értékek megőrzésének fontosságában. Gyűjtéseivel hozzájárult a polgári népi mondókák, gyermekjátékok és a település építőművészeti, kézművességi értékeinek továbbörökítéséhez. Pedagógusként tanítványait is a népszokások, és hagyományok tiszteletére nevelte.

A Déri Múzeum Néprajzi Adattárában őrzött pályázati anyagok, és a Tóth Lilla: Szédeli borsó című könyvében megjelent játékválogatás mellett, a település értéktárában a teljes néprajzi gyűjtés továbbhagyományozódik.

7. A helyi értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája

(bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

<http://www.hagyomanyokhaza.hu/page/13195/>

Száz népi mondóka és gyermekjáték Polgárról, 1984. Gyűjtötte: Barkó Imréné. Déri Múzeum Néprajzi Adattár 2119.

Polgár kézművesség – díszítőművészet, 1984. Barkó Imréné. Déri Múzeum. EA 22073

A Polgári Kálvária, 1984. Barkó Imréné. Déri Múzeum EA 22104

8. A helyi érték hivatalos weboldalának címe:

.....